

آیین‌نامه کمیسیون عفو و تخفیف مجازات محکومین

مصوب ۱۳۸۷/۹/۱۲

صفحه ۱

فصل اول : تشکیلات

ماده ۱- در اجرای بند ۱۱ از اصل یکصد و دهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در خصوص عفو، تخفیف و تبدیل مجازات و آثار تبعی حکم محکومین در حدود موازین اسلامی، کمیسیون عفو و تخفیف مجازات محکومین در مرکز و استانها که از این پس در این آیین‌نامه کمیسیون مرکزی و استانی نامیده می‌شود تشکیل می‌گردد.

ماده ۲- کمیسیون مرکزی مرکب از پنج نفر قضات آشنا به احکام شرع انور و قانون با پایه قضایی ده به بالا تشکیل می‌گردد که توسط رئیس قوه قضائیه برای مدت پنج سال منصوب می‌شوند.

ماده ۳- رئیس قوه قضائیه یک نفر از اعضاء را برای مدت پنج سال به عنوان رئیس کمیسیون مرکزی انتخاب می‌نماید. جلسات کمیسیون با حضور حداقل سه عضو رسمیت خواهد یافت و تصمیمات با سه رأی موافق معتبر خواهد بود.

ماده ۴- کمیسیون استانی مرکب از رئیس کل دادگستری استان، نماینده حوزه نظارت قضایی ویژه قوه قضائیه مستقر در استان، دادستان مرکز استان و مدیرکل زندانهای استان به ریاست رئیس کل دادگستری استان تشکیل می‌گردد. جلسات کمیسیون با حضور سه نفر از اعضاء رسمیت خواهد یافت و تصمیمات با سه رأی موافق معتبر است.

ماده ۵- در پرونده‌های محاکم نظامی کمیسیونی مرکب از رئیس سازمان قضایی نیروهای مسلح، معاون حقوقی و قضایی و معاون نظارت و بازرسی سازمان تشکیل می‌گردد. تصمیمات کمیسیون مزبور پس از اخذ نظر کمیسیون مقدماتی مرکب از رئیس سازمان قضایی نیروهای مسلح استان، دادستان نظامی استان و مدیرکل سازمان زندانهای استان با رأی اکثریت اعضاء معتبر خواهد بود.

فصل دوم : روش کار

ماده ۶- اشخاص زیر می‌توانند درخواست عفو را پیشنهاد کنند:

۱- رئیس دادگستری مربوط

۲- دادستان مربوط

۳- قاضی ناظر زندان مربوط

۴- رئیس زندان مربوط

۵- محکوم علیه

۶- پدر و مادر و همسر و فرزندان محکوم علیه

ماده ۷- رئیس کل دادگستری هر استان مسئول تشکیل جلسات و نظارت بر حسن انجام وظایف کمیسیون استانی در مورد عفو و تخفیف مجازات محکومین دادگاه‌های عمومی و انقلاب است و پس از انجام تحقیقات لازم و احراز صحت مندرجات مدارک مربوط و اخذ نظریه اداره اطلاعات در رابطه با جرائم گروهکی و امنیتی و نظریه ستاد مبارزه با مواد مخدر در جرایم مهم مواد مخدر مانند: قاچاق مسلحانه یا سازمان یافته و نیز محکومین به اعدام، حبس ابد و حبس بیش از بیست سال در یک دادنامه، نسبت به تشکیل جلسات کمیسیون استانی اقدام می‌نماید.

تبصره - اداره اطلاعات و ستاد مبارزه با مواد مخدر موظفند از تاریخ وصول استعلام حداکثر ظرف یک ماه پاسخ مقتضی را ارسال نمایند.

ماده ۸- در صورتی که نظر کمیسیون استانی یا کمیسیون سازمان قضایی نیروهای مسلح پس از رسمیت جلسه و ارزیابی مدارک و احراز شرایط بر عفو باشد، ضمن تشریح جهات و دلایل گزارش کاملی از وضعیت محکومین استان یا سازمان را به طور مستدل و مستند همراه با جمع‌بندی و پیشنهاد به دبیرخانه کمیسیون مرکزی ارسال می‌نمایند و در غیر اینصورت سابقه را بایگانی خواهند نمود، مگر مواردی که براساس دستور رئیس قوه قضائیه برای رسیدگی و تعیین تکلیف نهایی، موضوع به کمیسیون مرکزی ارجاع شود.

تبصره - اجرای احکام اعدام و حدود شرعی که زمینه عفو را از بین می‌برد با ثبت درخواست عفو تا اعلام نظر قطعی کمیسیون مرکزی و معلوم شدن نتیجه درخواست عفو، متوقف می‌شود.

ماده ۹- در پیشنهاد عفو، تخفیف و تبدیل مجازات باید مدارک متضمن اطلاعات زیر پیوست گردد:

۱- مشخصات محکوم علیه شامل: نام و نام خانوادگی، شهرت، نام پدر، شماره ملی، شماره شناسنامه و محل صدور آن، تاریخ تولد، تابعیت، شغل، سواد، تأهل، تعداد عائله و داشتن و نداشتن سرپرست.

۲- تاریخ شروع اجرای مجازات و مدتی که محکوم علیه پیش از شروع به اجرا در بازداشت بوده است.

۳- پیشینه کیفری (در صورت داشتن نوع و تعداد و شرح آن قید گردد).

- ۴- استیفاء یا عدم استیفاء حق شاکی خصوصی و کیفیت آن.
- ۵- جرم ارتكابی، میزان محكومیت قطعی، مانده محكومیت در تاریخ تنظیم فرم و میزان عفو درخواستی.
- ۶- سوابق استفاده از عفو یا تخفیف و میزان آن.
- ۷- وضعیت اجتماعی، فرهنگی، اخلاقی، جسمانی و معیشتی عائله محكوم علیه.
- ۸- تاریخ تنظیم فرم پیشنهاد عفو.
- ۹- کیفرخواست، رأی بدوی، رأی تجدیدنظر و رضایت نامه حسب مورد.
- ۱۰- در مورد محكومیت به اعدام عندالاقضاء اصل پرونده به ضمیمه برگ پیشنهاد عفو.
- ماده ۱۰-** قاضی اجرای احکام شهرستان با وصول تقاضای عفو مکلف است، نکات ذکرشده را از پرونده محكوم علیه با دقت نظر، استخراج و ضمائم به صورت خوانا و مصدق از مدارک مورد نیاز تهیه و با ذکر نام و نام خانوادگی و سمت خود، آن را گواهی نماید و حداکثر ظرف سه روز به دبیرخانه کمیسیون استانی ارسال نماید.
- ماده ۱۱-** به منظور تحقیق در فرآیند شرایط عفو و سیاستهای کلان قضایی در مورد زندانیان، کمیسیونهای مرکزی و استانی می‌توانند رأساً یا با تعیین و اعزام هیأت به ترتیب به زندانهای سراسر کشور و زندانهای همان استان، برصحت آن نظارت نمایند.
- ماده ۱۲-** دبیرخانه کمیسیون مرکزی در تهران تشکیل و امور مربوطه به پیشنهادهای عفو را در دفاتر و رایانه ثبت و آماده طرح در کمیسیون می‌نماید و دبیرخانه کمیسیون استانی، تحت نظارت و مسئولیت رئیس کل دادگستری تشکیل و به امور مربوط رسیدگی و نسبت به آماده نمودن درخواستها جهت طرح در کمیسیون و انعکس مراتب به دبیرخانه کمیسیون مرکزی اقدام می‌نماید.
- ماده ۱۳-** مدیرکل سجل کیفری و عفو و بخشودگی به عنوان دبیر کمیسیون مرکزی، مسئولیت پیگیری امور اداری مربوط به عفو و بخشودگی را عهده دار است.
- ماده ۱۴-** دبیر کمیسیون موظف است درخواستها و پیشنهادهای عفو یا تخفیف مجازات محکومین را به ترتیب تاریخ وصول ثبت و حداکثر ظرف پانزده روز توسط کارشناسان اداره عفو و بخشودگی بررسی و بلافاصله پس از تکمیل شرایط ذکر شده در این آیین‌نامه به منظور طرح به کمیسیون مرکزی ارسال نماید.

ماده ۱۵- کمیسیون‌های مرکزی و استانی، حداقل هر پانزده روز یک بار و در مواقع ضروری به صورت فوق العاده تشکیل جلسه می‌دهند. کمیسیون استانی درخواست‌های رسیده را بررسی و تصمیمات اتخاذ شده را یک ماه پیش از موعد مقرر به کمیسیون مرکزی تقدیم می‌نماید و کمیسیون مزبور باید حداکثر بیست روز قبل از موعد مقرر فهرست اسامی دارندگان شرایط عفو را توسط رئیس کمیسیون مرکزی به رئیس قوه قضائیه تقدیم دارد و پیشنهاد عفو باید پانزده روز قبل از مناسبت مقرر به محضر مقام معظم رهبری تقدیم شود.

ماده ۱۶- کمیسیون مرکزی موظف است اسامی زندانیان واجد شرایط را به تفکیک استان، شهرستان و محکومین سازمان قضایی نیروهای مسلح و ویژه روحانیت را در ۲ لیست به شرح زیر تنظیم نماید:

الف - زندانیان مشمول عفو اعطایی منجر به آزادی.

ب - زندانیان مشمول عفو اعطایی منجر به تخفیف یا تبدیل مجازات.

ماده ۱۷- حوزه ریاست قوه قضائیه اسامی آن دسته از زندانیانی که عفو اعطایی منجر به آزادی آنان می‌شود را بلافاصله به سازمان زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی ارسال نموده تا در اسرع وقت و از طریق مقتضی به زندانهای سراسر کشور ابلاغ گردد و تحت نظارت دادستان مربوط در صورتی که به جهت دیگری بازداشت نباشند بلافاصله نسبت به آزادی محکومین مزبور اقدام و نتیجه را ظرف ده روز گزارش نمایند.

ماده ۱۸- دبیر کمیسیون مرکزی اسامی آن دسته از زندانیانی که عفو اعطایی آنان منجر به تخفیف و یا تبدیل مجازات می‌شود را رأساً به دادستانهای محل ابلاغ تا با نظارت رئیس دادگستری مربوط حداکثر ظرف بیست روز پس از وصول نسبت به اعمال عفو اقدام و مراتب را گزارش نمایند.

ماده ۱۹- فهرست عفو محکومین دادگاه‌های نظامی سراسر کشور و ویژه روحانیت به سازمان قضایی نیروهای مسلح مرکز و دادستان ویژه روحانیت برای ابلاغ، اجراء و نظارت مطابق مفاد این آیین‌نامه ارسال می‌گردد.

ماده ۲۰- چنانچه عفو محکومین فاقد برخی از شرایط، ضرورت یابد، رئیس قوه قضائیه می‌تواند عفو آنان را به طور جداگانه و با ذکر علل مرجع پیشنهاد کند.

ماده ۲۱- کمیسیون‌های مرکزی، استانی و سازمان قضایی نیروهای مسلح می‌توانند به عنوان تخفیف مجازات محکومین، تبدیل مجازات تعیین شده به مجازاتی از نوع دیگر را مناسب تر به حال محکوم علیه باشد، پیشنهاد کنند.

ماده ۲۲- مراجع قضایی و قانونی موظفند پاسخ استعلامات دبیرخانه کمیسیون‌های مرکزی، استانی و سازمان قضایی نیروهای مسلح را در اسرع وقت تهیه و ارسال دارند و همچنین تصمیمات متخذه کمیسیون‌های مزبور را برحسب مورد در جهت انجام وظایف واگذار شده بدون تأخیر اجراء نمایند.

صفحه ۵

فصل سوم : مناسبت‌های عفو، تخفیف و تبدیل مجازات

ماده ۲۳- قوه قضائیه در هر یک از مناسبت‌های زیر می‌تواند پیشنهاد عفو دهد:

- ۱- ولادت حضرت رسول اکرم (ص) ۱۲ تا ۱۷ ربیع الاول.
- ۲- مبعث حضرت رسول اکرم (ص) ۲۷ رجب.
- ۳- ولادت حضرت امیرالمؤمنین (ع) ۱۳ رجب.
- ۴- ولادت حضرت فاطمه زهرا (س) ویژه عفو محکومین نسوان ۲۰ جمادی الثانی.
- ۵- ولادت حضرت امام حسین (ع) ۳ شعبان.
- ۶- ولادت حضرت قائم (عج) ۱۵ شعبان.
- ۷- عید سعید فطر، اول شوال.
- ۸- عید سعید قربان، ۱۰ ذیحجه.
- ۹- عید سعید غدیر، ۱۸ ذیحجه.
- ۱۰- سالروز پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی، ۲۲ بهمن.
- ۱۱- عید نوروز، اول فروردین.
- ۱۲- سالروز جمهوری اسلامی، ۱۲ فروردین.
- ۱۳- سالروز حماسه فتح خرمشهر ویژه عفو محکومین نیروهای مسلح، ۳ خرداد.
- ۱۴ (الحاقی ۱۳۸۸/۴/۳)- سالروز حقوق بشر اسلامی و کرامت انسانی - ۱۴ مرداد.
- ۱۵ (اصلاحی ۱۳۸۸/۴/۳)- سایر مناسبت‌هایی که مقام معظم رهبری موافقت فرمایند.

فصل چهارم - سیاست‌ها و شرایط عفو، تخفیف و تبدیل مجازات

ماده ۲۴- سیاست‌های عفو، تخفیف و تبدیل مجازات عبارتند از:

صفحه ۶

- ۱- توجه به تدابیر و منویات مقام معظم رهبری در مقاطع اعطای عفو.
- ۲- تلقی عفو محکومیت به عنوان یک اقدام معنوی و عنایت نظام جمهوری اسلامی.
- ۳- توجه به میزان تأثیر مجازات، اصلاح بزهکار، احراز ندامت.
- ۴- توجه به ضرورت‌ها، مصالح اجتماعی، سیاسی و منطقه ای.
- ۵- توجه به موارد حق الناس و فراهم بودن شرایط و موجبات تأمین ضرر و زیان شاکی خصوصی.
- ۶- توجه به وضعیت و شخصیت محکوم و خانواده وی و اصلاح مجرم.
- ۷- توجه به سوابق کیفری از جهت تکرار و تعدد جرم.
- ۸- عدم اعلام عفو تا قبل از زمان صدور عفو.
- ۹- رعایت اصل طبقه بندی اطلاعات در تمام مراحل عفو.
- ۱۰- اعطای عفو موجب بیهوده جلوه دادن امر قضاء، احکام صادره و اجرای کیفرهای قانونی نشود.

ماده ۲۵- شرایط عفو، تخفیف و تبدل مجازات عبارتند از:

- ۱- رعایت سیاست‌ها و تدابیر مندرج در این آیین‌نامه.
- ۲- محکومین به اعدام که مجازات شان با استفاده از عفو به حبس ابد تبدیل شده، در صورت تحمل حداقل ده سال حبس از تاریخ عفو قبلی.
- ۳- عفو محکومین به حبس ابد پس از تحمل ده سال حبس.
- ۴- محکومین به حبس ابد که حبس آنان به پانزده سال تقلیل یافته، پس از گذشت پنج سال از تاریخ عفو قبلی.
- ۵- محکومین غیر از حبس ابد در صورت تحمل یک سوم باقی مانده حبس از تاریخ عفو قبلی.

تبصره - محکومینی که حبس آنان قبلاً مشمول عفو، تخفیف و تبدیل مجازات قرار گرفته و به جهت جزای نقدی در زندان به سر می‌برند و عاجز از پرداخت می‌باشند، در صورت احراز سایر جهات عفو، مورد عفو قرار می‌گیرند.

ماده ۲۶- موارد زیر مشمول عفو، تخفیف و تبدیل مجازات نمی‌شود:

۱- قاچاقچیان حرفه‌ای.

۲- موارد حق الناس.

۳- سرقت مسلحانه.

۴- تجاوز به زنی به عنف.

۵ - مصادیق مهم جرایمی از قبیل: جاسوسی، محاربه، قاچاق سلاح و مهمات، اختلاس، ارتشاء و آدم ربایی.

۶ - محکومین به جرائم مستوجب حدشرعی اعدام و رجم مانند زنی محصنه و لواط مشروط بر اینکه جرم آنان با شهادت شهود عادل ثابت شده باشد.

تبصره - حرفه‌ای بودن و تعیین تصادیق مهم مقرر در این ماده به تشخیص رئیس قوه قضائیه است.

ماده ۲۷- اجرای مواد ۷۲، ۱۲۶ و ۱۸۲ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰ از شمول این آیین‌نامه خارج است و مراجع قضایی تقاضای عفو طبق مواد مذکور را مستقیماً به حوزه نظارت قضایی ویژه قوه قضائیه ارسال نمایند.

ماده ۲۸- برای محکومینی که تقاضای عفو آنان از طرف کمیسیون‌ها رد شده، طرح مجدد درخواست عفو صرفاً برای یک نوبت دیگر با رعایت شرایط این آیین‌نامه بلامانع است.

ماده ۲۹- نظر کمیسیون‌ها در رد یا قبول پیشنهاد عفو یا تخفیف مجازات باید کتبی، مستدل و مستند باشد

ماده ۳۰- در خصوص محکومینی که واجد شرایط مذکور در فصل چهارم این آیین‌نامه نیستند لیکن صلاحیت برخورداری از عفو را به استناد ماده ۲۰ دارند، کمیسیون استانی پیشنهاد عفو آنان را طی فهرست جداگانه با تصریح به علل مرجح و انضمام مدارک مربوط به کمیسیون مرکزی ارسال نموده تا پس از بررسی به نظر رئیس قوه قضائیه برسد.

ماده ۳۱- این آیین‌نامه در ۴ فصل و ۳۱ ماده و ۴ تبصره در تاریخ ۱۳۸۷/۹/۱۲ مورد تصویب رئیس قوه قضائیه قرار گرفت. از تاریخ تصویب این آیین‌نامه، آیین‌نامه کمیسیون عفو و بخشودگی مصوب ۱۹ آذر ۱۳۷۳ و آیین‌نامه کمیسیون عفو، تخفیف و تبدیل مجازات مصوب ۱۶ مرداد ۱۳۸۷ ملغی است.

